

D3

Onderschrift: TASMANIA Kapt. B.J. Jonker, 1856

Barkschip TASMANIA

Gebouwd in 1854 door W.R. van Goor te Zwolle

Groot 387 ton o.m.

Reder: Doyer & Kalff te Zwolle, 1854 t/m 1864

Gezagvoerder: Kapitein B.J. Jonker, 1854 t/m 1864

In 1864 op 20 juni te Amsterdam geveild en verkocht voor
fl. 22.200,-- naar Noorwegen.

Brikschip TASMANIA

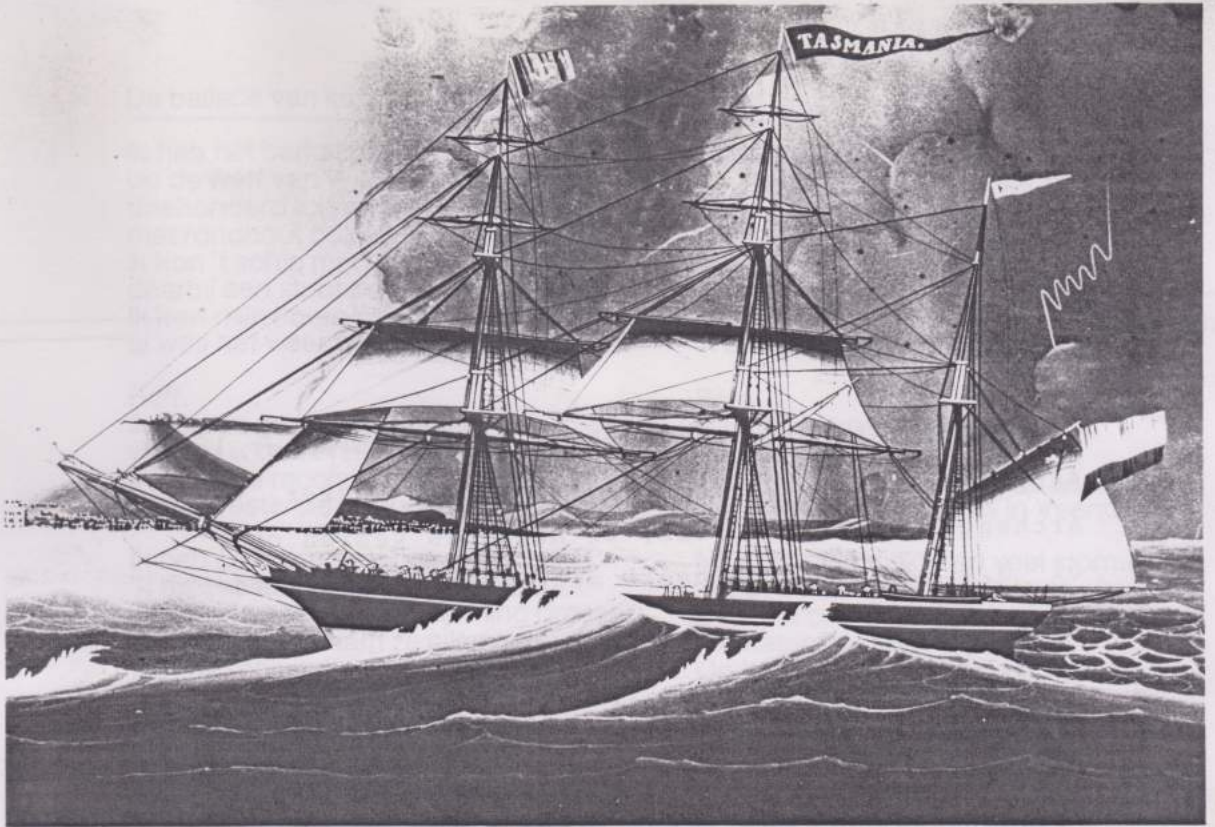
Gebouwd in 1866 door Hooites te Hoogezand

Groot; 210 ton o.m.

Reder: Doyer & Kalff te Zwolle, 1866 t/m 1871

Gezagvoerder: Kapitein B.J. Jonker, 1866 t/m 1871

In 1871 vermist op de reis van Archangel naar Amsterdam.

Onderschrift: TASMANIA Kapt. B.J. Jonker, 1856

Barkschip TASMANIA

Gebouwd in 1854 door W.R. van Goor te Zwolle
Groot 387 ton o.m.

Reder: Doyer & Kalff te Zwolle, 1854 t/m 1864

Gezagvoerder: Kapitein B.J. Jonker, 1854 t/m 1864

In 1864 op 20 juni te Amsterdam geveild en verkocht voor
fl. 22.200,-- naar Noorwegen.

Brikschip TASMANIA

Gebouwd in 1866 door Hooites te Hoogezand
Groot; 210 ton o.m.

Reder: Doyer & Kalff te Zwolle, 1866 t/m 1871

Gezagvoerder: Kapitein B.J. Jonker, 1866 t/m 1871

In 1871 vermist op de reis van Archangel naar Amsterdam.

Uit het Algemeen Handelsblad van 24 November 1871
Aangaande het schip TASMANIA, Kapitein Jonker, van
Archangel naar Amsterdam, 22 Augustus gezien op
61° N.Br. en 3° O.L. heeft men sedert niets vernomen.

Kapitein B.J. Jonker was lid van het zeemanscollege
'Maatschappij Tot nut der Zeevaart' te Veendam onder
vlagnummer 137 en lid van het zeemanscollege
'Zeemanshoop' te Amsterdam onder vlagnummer 728.

Bronnen:

Sweys Neerlands Vloot en Reederijen
Lijst van Nederlandse Koopvaardij-schepen 1820-1900, door G.N. B.
Scheepvaartberichten uit het Algemeen handelsblad, M. Hoedema
Collectie Suyk.

Ik heb het barkschip laten bouwen
op de werf van Wilkens in Veendam.
driehonderd ton en met drie masten,
met rondhout ook uit eikenstam.
ik kon 't schip met vijf man bevaren,
daarbij een stuurman en een knecht.
Ik kon mijn koers zo altijd klaren
al was het weer ook nog zo slecht.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
waarbij ik ook in Rio kwam.
Toch is de mooiste plek op aarde
aan 't westerdiep, thuis in Veendam

Ik heb de verre oost bevaren,
'k bracht lading zelfs in Friscobay.
Daar ging heel mijn bemanning drossen
de goudkoorts nam ze allen mee.
Met wat chinezen en maleiers
heb ik Batavia bezeild.
Bemand met oud-kolonialen
heb ik toch weer Veendam gepeild.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
waarbij ik ook in Rio kwam.
Toch is de mooiste plek op aarde
aan 't westerdiep, thuis in Veendam.

'k Heb heel wat ladingen gevaren
van Oost naar West van Zuid naar Noord.
Maar op een dag na vijftien jaren
toen zei mijn vrouw: " 'k wil mee aan boord".
Ik had een lading drank, wat wapens,
spoorijzer en ook nog veel post.
En dat moest binnen zeven maanden
in Oost Indië worden gelost.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
waarbij ik ook in Rio kwam.
Toch is de mooiste plek op aarde
aan 't westerdiep, thuis in Veendam.

Zo op die tocht naar 't verre Oosten
nam ik mijn vrouw, mijn Jantje, mee.
Een zeemanshuwelijk is vaak eenzaam,
zo'n reisje houdt een vrouw tevree.
De wind en stroom hielpen voorspoedig
we vonden snel Bataafse ree,
retourvracht lag er reeds te wachten:
rijstbrandewijn, koffie en thee.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
waarbij ik ook in Rio kwam.
Toch is de mooiste plek op aarde
aan 't westerdiep, thuis in Veendam.

Voorspoedig heen, terug al ellende,
na 'n week sloeg reeds de ziekte toe.
Eerst ging de stuurman, toen mijn Jantje
We moesten verder. God weet hoe I
Ik wou haar aan de zee niet geven,
ze wilde steeds graag bij mij zijn.
Dus ging ze één, twee, drie in Godsnaam
in een groot vat met brandewijn.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
waarbij ik ook in Rio kwam.
Toch is de mooiste plek op aarde
aan 't westerdiep, thuis in Veendam.

Na nog meer ziekte en veel stormen
zag ik gelukkig Hollands kust.
De wind bracht ons voorbij de Wadden
na Statenzijl kreeg ik pas rust.
Op 't westerdiep gooide ik mijn anker,
ik dankte God dat ik er kwam.
Nu is mijn Jantje steeds dicht bij mij
op 't oude kerkhof in Veendam.

Refr.

Ik heb de grote zee bevaren
zover dat 'k zelfs in Rio kwam.
Toch is mijn liefste plek op aarde
op 't oude kerkhof in Veendam.

Epiloog.

Hij heeft nog vijftien jaar gevaren.
Toen voer hij met zijn laatste vracht.
Dat grote barkschip met drie masten
heeft hem toen niet meer thuis gebracht.
Hij wou zijn vrouw de zee niet geven,
waarop de zee hem zelve nam.
Zijn steen staat naast de steen van Jantje
maar 't graf is leeg daar in Veendam.

Refr.

Hij heeft de grote zee bevaren,
zo ver dat hij aan 't eind toe kwam.
Daar is hij in de zee begraven
niet naast zijn Jantje in Veendam.

genoeg. En het horecawezen viel ook al niet mee. 'Vermoed door het gezigt van al die bijzonderheden gingen wij ook eens in eenen herberg of liever kroeg, om een glas wijn te drinken; daar tapt men den wijn uit vaten van 8 à 900 kan; men wascht de wijnglazen in plaats van in water in wijn en men kan zich hier voor eenige centen goed voorzien, maar anders niet dan in gezelschap van arbeiders, bedelaars enzovoort; deze menschen kopen een stuk brood en salade, nemen daarbij een glas wijn en doen daar gewoonlijk hunnen maaltijd mee, terwijl de enigszins fatsoenlijke stand niet anders dan van den gewonen wijn gebruikt maakt dan des middags bij het eten'. Ze besloten zelfs om over land huiswaarts te keren. In Livorno geraakten ze opnieuw onder 'aigen volk'. Niet alleen de Veendammer kapitein Boekhout, lag er voor anker, maar ook een dorpsgenoot: Roelof Berg. En als bewijs hoe klein de wereld was: dezelfde Berg was met hen van Martenshoek naar Rotterdam gereisd. Trouwens in Genua drukten zij opnieuw Veenkoloniale streekgenoten de hand, omdat er juist een schip uit Pekela lag.

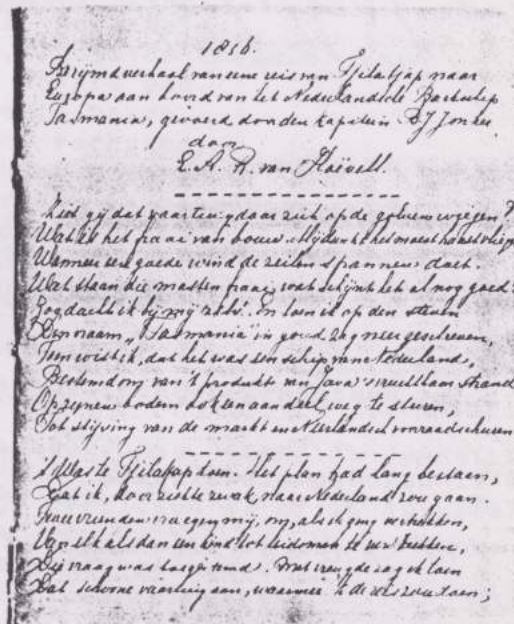
Via Amsterdam reisden ze tenslotte naar Londen om de wereldtentoonstelling te bezoeken. Hun toeristisch genieten kende geen einde, evenals de ontmoetingen met oude bekenden. In Blackwell was het weer raak. De Sappemeester schippers Jakob Potjer en Menne Klein werden hier opgezocht en weer werden 'een paar aangename uurtjes met genoeg doorgebracht'. Zes maanden hebben hun omzwervingen geduurd. Hun verslag geeft een prachtig beeld van hun impressies, die aantonen dat men in vrijwel elke havenstad 'aigen volk' kon aantreffen.

Totdat het God behaagt...

Heel wat lyrischer van toon is het 'berijmd verhaal van eene reis van Tjilatjap naar Europa aan boord van het Nederlandsche Barkschip 'Tasmania', gevoerd door den kapitein B. J.

Jonker door E. A. R. van Hoëvell (1856).
De aanhef spreekt voor zich.
'Ziet gij dat vaartuig daar zich op de golven wiegen? Wat is het fraai van bouw. Mij dunkt het moest haast vliegen'.
Toen Van Hoëvell dit Veenkoloniale schip zag liggen, raakte hij zo in de ban, dat hij besloot daarmee onmiddellijk naar Patria te varen. Geheel in de geest des tijds motiveerde hij de aanwezigheid van het schip aan de Javaanse kust.
'Toen wist ik dat het was een schip van Nederland Bestemd om van 't produkt van Java's vruchtbaar strand
Op zijnen bodem ook een aandeel weg te sturen,
Tot stijving van de markt en Neerlandsch voorraadschuren'.
Met hem reisde een tweetal kinderen van vrienden:
'En toch - het moet geschien! want, ach, in Java's dreven
Word aan de lieve jeugd geen onderwijs gegeven'.
Kapitein Jonker had zijn vrouw aan boord, waardoor Van Hoëvells pedagogische zorgen werden verlicht.
'De kind'ren zijn echter al spoedig wel tevrée,
De teedre zorg der vrouw brengt zeer veel daartoe mée'.
Nog maar enkele dagen op zee, leerde Van Hoëvell al de zwarte kanten van het zeemansbestaan kennen. Een van de bemanningsleden stierf.
'De dood kwam onder ons als bode van Gods troon
De tweede stuurman stierf. Die jongeling nog zo schoon'.
Hij zou de enige niet zijn.
'Helaas! 't bleef niet daarbij. Nog vier der scheepsgezellen
Door ziekte aangetast, zag men niet weer herstellen'.
Tot overmaat van ramp eiste de dood ook het leven van de vrouw van de kapitein:
'Moest ook na smart en wee, den dood haar tol betalen!
Zij stierf met Christenmoed, na duldelooze kwalen...!
Kapitein Jonker wilde haar echter niet in de golven achterlaten:
'Nee', sprak hij, 'Neerlandsch grond doe ik haar asch beërvan
Haar lijk, haar dierbaar lijk, breng ik in 't koele graf,
Daar waar zij 't leven kreeg, en mij de Heer, haar gaf,
Daar ruste zij in vree, daar op dat graf zal 'k weenen,
Totdat het God behaagd mij met haar te her-eenen!'
De vondst van de brave man om dit edel plan te kunnen uitvoeren is te curieus om haar niet te vermelden.
'Nu werd het lijk gekist, in spiritus gedaan
Zoo in de boot bewaard, ik sprak haar ega aan'.
Van Hoëvell trachtte de kapitein te troosten, maar moest gelaten constateren:
'Daar woont de vreugde niet, daar past in 't oog een traan,
Daar denkt men steeds aan hen, die reeds zijn heengegaan'.
Naast ziektes vormden de natuurelementen de belangrijkste vijand van de zeeman.

De eerste bladzijde van het handgeschreven 'Berijmd verhaal van eene reis van Tjilatjap naar Europa aan boord van het Nederlandsche Barkschip Tasmania, gevoerd door den kapitein B. J. Jonker.

genoeg. En het horecawezen viel ook al niet mee. 'Vermoeid door het gezigt van al die bijzonderheden gingen wij ook eens in eenen herberg of liever kroeg, om een glas wijn te drinken: daar tapt men den wijn uit vaten van 8 à 900 kan; men wascht de wijnglazen in plaats van in water in wijn en men kan zich hier voor eenige centen goed voorzien, maar anders niet dan in gezelschap van arbeiders, bedelaars enzovoort, deze menschen kopen een stuk brood en salade, nemen daarbij een glas wijn en doen daar gewoonlijk hunnen maaltijd mee, terwijl de enigszins fatsoenlijke stand niet anders dan van den gewonen wijn gebruikt maakt dan des middags bij het eten'. Ze besloten zelfs om over land huiswaarts te keren. In Livorno geraakten ze opnieuw onder 'aigen volk'. Niet alleen de Veendammer kapitein Boekhout, lag er voor anker, maar ook een dorpsgenoot: Roelof Berg. En als bewijs hoe klein de wereld was: dezelfde Berg was met hen van Martenshoek naar Rotterdam gereisd. Trouwens in Genua drukten zij opnieuw Veenkoloniale streekgenoten de hand, omdat er juist een schip uit Pekela lag.

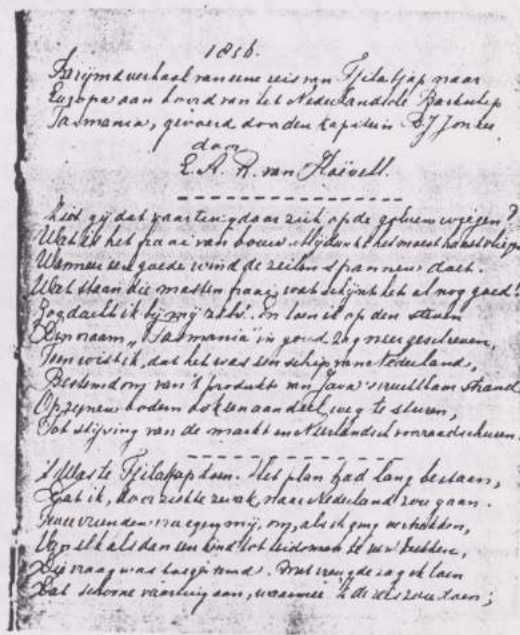
Via Amsterdam reisden ze tenslotte naar Londen om de wereldtentoonstelling te bezoeken. Hun toeristisch genieten kende geen einde, evenals de ontmoetingen met oude bekenden. In Blackwell was het weer raak. De Sappemeester schippers Jakob Potjer en Menne Klein werden hier opgezocht en weer werden 'een paar aangename uurtjes met genoeg doorgebracht'. Zes maanden hebben hun omzwervingen geduurd. Hun verslag geeft een prachtig beeld van hun impressies, die aantonen dat men in vrijwel elke havenstad 'aigen volk' kon aantreffen.

Totdat het God behaagt...

Heel wat lyrischer van toon is het 'berijmd verhaal van eene reis van Tjilatjap naar Europa aan boord van het Nederlandsche Barkschip 'Tasmania', gevoerd door den kapitein B. J.

Jonker door E. A. R. van Hoëvell (1856).
De aanhef spreekt voor zich.
'Ziet gij dat vaartuig daar zich op de golven wiegen? Wat is het fraai van bouw. Mij dunkt het moest haast vliegen'.
Toen Van Hoëvell dit Veenkoloniale schip zag liggen, raakte hij zo in de ban, dat hij besloot daarmee onmiddellijk naar Patria te varen. Geheel in de geest des tijds motiveerde hij de aanwezigheid van het schip aan de Javaanse kust.
'Toen wist ik dat het was een schip van Nederland Bestemd om van 't produkt van Java's vruchtbaar strand
Op zijnen bodem ook een aandeel weg te sturen, Tot stijving van de markt en Neerlandsch voorraadschuren'.
Met hem reisde een tweetal kinderen van vrienden: 'En toch - het moet geschien! want, ach, in Java's dreven Word aan de lieve jeugd geen onderwijs gegeven'.
Kapitein Jonker had zijn vrouw aan boord, waardoor Van Hoëvells pedagogische zorgen werden verlicht.
'De kind'ren zijn echter al spoedig wel tevrêe. De teedre zorg der vrouw brengt zeer veel daartoe mêe'.
Nog maar enkele dagen op zee, leerde Van Hoëvell al de zwarte kanten van het zeemansbestaan kennen. Een van de bemanningsleden stierf.
'De dood kwam onder ons als bode van Gods troon
De tweede stuurman stierf. Die jongeling nog zo schoon'.
Hij zou de enige niet zijn.
'Helaas! 't bleef niet daarbij. Nog vier der scheepsgezellen
Door ziekte aangetast, zag men niet weer herstellen'.
Tot overmaat van ramp eiste de dood ook het leven van de vrouw van de kapitein:
'Moest ook na smart en wee, den dood haar tol betalen!
Zij stierf met Christenmoed, na duldelooze kwalen...!
Kapitein Jonker wilde haar echter niet in de golven achterlaten:
'Nee', sprak hij, 'Neerlandsch grond doe ik haar asch beërven
Haar lijk, haar dierbaar lijk, breng ik in 't koele graf.
Daar waar zij 't leven kreeg, en mij de Heer, haar gaf,
Daar ruste zij in vree, daar op dat graf zal 'k weenen,
Totdat het God behaagd mij met haar te her-eenen!'
De vondst van de brave man om dit edel plan te kunnen uitvoeren is te curieus om haar niet te vermelden.
'Nu werd het lijk gekist, in spiritus gedaan Zoo in de boot bewaard, ik sprak haar ega aan'.
Van Hoëvell trachtte de kapitein te troosten, maar moest gelaten constateren:
'Daar woont de vreugde niet, daar past in 't oog een traan.
Daar denkt men steeds aan hen, die reeds zijn heengegaan'.
Naast ziektes vormden de natuurelementen de belangrijkste vijand van de zeeman.

De eerste bladzijde van het handgeschreven 'Beriymd verhaal van eene reis van Tjilatjap naar Europa aan boord van het Nederlandsche Barkschip Tasmania, gevoerd door den kapitein B. J. Jonker.

Cyclonen waren berucht. Van Hoëvell wist er alles van.

'Ja dikwijls kan hij zelfs het vaartuig red'loos maken

En voeren man en muis de golven in de kaken'.

Op een zondagmorgen moet de geplaagde bemanning eraan geloven.

'De hemel wordt zoo zwart of hem een rouwvloer dekt,

Al 't schrik'bre der natuur schijnt uit den slaap gewekt'

Het ging er hevig aan toe, maar de 'Tasmania' kwam er zonder averij doorheen. Ze bleek een snelle zeiler en onze dichtende chroniqueur jubelde:

'Wij liepen menig schip ook nog van acht'ren op Ja, de 'Tasmania', die kan in ruime sop,

Bewijzen, dat de man, die eens het wilde bouwen Dat werk geheel verstond, zoo dat men vol

Zich daar aan boord bevindt, gemakkelijk, ruim

En dat is veel waard als men een zeereis doet'.

De reis verliep verder zonder tegenspoed en spoedig kon Van Hoëvell zijn tranen de vrije loop laten, toen hij de Nederlandse kust in 't oog kreeg. Jonker volvoerde zijn plan. Zijn vrouw zou rusten in Veenkoloniale grond. Op het zogenaamde 'Oude Kerkhof', achter de Nederlandse Hervormde Kerk in Veendam, bevindt zich haar graf.

De wereld rond

Op enkele meters van dit graf ligt Pieter Hendrik Hazewinkel begraven. Een aardbol markeert zijn laatste rustplaats zo opvallend, dat men er

Zeemansgraven op het 'Oude Kerkhof' van Veendam. Het middelste is van Jantje A. Hazewinkel, geboren in 1823, overleden in de Indische Oceaan in 1856, echtgenote van Berend J. Jonker. 'Hier rust o wandelaar Mijn teerbemide vrouw Die mij heeft vergezeld Met liefde, deugd en trouw Op zeemans woeste pad En op de zoute baren. Is haar ziel verhuisd En van mij heen gevaren. Haar lijk bracht ik naar hier. Naar deze dodenaker. God maakt mij eens. Aan haare zijde wakker

niet zonder meer aan voorbij zal gaan. Geen reis in de geschiedenis van de Veenkoloniale schipperij is bekender geworden dan zijn tocht rond de wereld. Anderhalf jaar was hij tussen 1852 en 1854 onderweg. Zijn 'Bernard Hertog van Saksen Weimar' wisselde drie keer van bemanning. In St. Francisco liep het voor de eerste keer uit de hand. De 'goldrush' kreeg alle matrozen in haar ban. En zij vertrokken, alle smeekbeden van Hazewinkel ten spijt. Het ging er heet aan toe. Een ronselaar hield de getergde Veendammer gezagvoerder zelfs een revolver onder de neus. 'Be quiet captain', moet de onverlaat gesist hebben. En wat restte Pieter Hendrik anders dan moedeloos tandengeknars? Om aan een nieuwe equipage te komen, moest hij zelfs van de diensten van dezelfde bruto gebruik maken, die hem bedreigd had. Tegen forse betaling natuurlijk! Onze wereldreiziger is ermee tot Hongkong gekomen. Daar droste de nieuwbakken bemanning massaal.

De aardbol op het graf van Pieter Hendrik Hazewinkel herinnert nog aan zijn geruchtmakende reis om den aard 1852-1854.

"Neen' sprak hij, 'Neerlands grond doe ik haar beerven
'Haar lijk, haar dierbaar lijk, breng ik in 't koele graf,
'Daar waar zij 't leeuw kreeg, en mij de sleet, 'na' 't
'Haar rugle fy in vree, daar op dat, zoof d'lijk 'steden,
'Want dat het G'od behaagt mij met haad te herleven!"

'Neen' sprak hij, 'Neerlands grond doe ik haar beerven'. 'Haar lijk, haar dierbaar lijk, breng ik in 't koele graf.

Ne werd het lijk gekist, in sperkus aan aan
Zoo in de boot bewaard, ik sprak haare ege aan.
'Fleur! en haare tranen vlieten in 't water, o'ghet
'Als het tullen sy in van 't harte, als sy domde liefde 't staan
'Fleur en ween.' G'od gaf tot balsem tranen, aan het droef gemoed
'Inmers. Christus haff men weenen, tem den verien, 't vloeg
'scheidan, gij heft veel verloren, veel nam 't god, pleet 't af,
''t werte, mit ge had op aarde, brough abale jffer naar het graf
'tens vrouw, die u verzeld, sene, ad de loer, wonend,
''t aagt ge, sernend d'oggen, 't ten, saagt 't aostoren. Sierendus
''t die haer, 't uitte, 't aen, 't werte, 't werte, 't werte, 't werte

Grafsteen van Jantje A. Hazewinkel
 en grafsteen van Berend J. Jonker
 op de oude begraafplaats
 te Veendam

Opschrift op de linker grafsteen

Rustplaats van Jantje A. Hazewinkel
 Geboren 4 Aug. 1823
 Overleden in de Indische Oceaan den 19 Jan. 1856.
 Echtgenoot van Berend J. Jonker

 Hier rust o wandelaar.
 Mijn teerbeminte vrouw.
 Die mij heeft vergezeld.
 Met liefde, deugd en trouw.
 Op zeemans woeste pad.
 En op de zoute baren.
 Is haar ziel verhuisd.
 En van mij heen gevaren.
 Haar lijk bracht ik naar hier
 Naar deze dodenakker.
 God maakt mij eens.
 Aan hare zijde wakker.

Opschrift op de rechter grafsteen.

Ter gedachtenis aan Berend J. Jonker
 wednr. van J.A. Hazewinkel, geboren 11 September 1816
 waarschijnlijk overleden 22 of 24 Augustus 1871

 Het mogt hem niet gelukken
 Aan zijn Egt... zij te rusten.